

โรคใช้หวัดนกจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

การประเมินความเสี่ยงเชิงคุณภาพของการนำเข้าโรคใช้หวัดนกจากกรณีพบการรายงานโรคใช้หวัดนกในคนจากประเทศเพื่อนบ้าน และทำให้เกิดโรคในฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2567

จัดทำโดย สพ.ญ. รตา รังสิติยากร และ สพ.ญ. วรุณศิริ เจริญลาภ

สถานการณ์

- ▶ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2567 กระทรวงสาธารณสุข ประเทศกัมพูชา เผยแพร่แถลงการณ์พบผู้ป่วยรายที่ 10 ของปี 2567 เป็นเด็กหญิงอายุ 15 ปี เสียชีวิตจากการติดเชื้อไข้หวัดนก H5N1 ซึ่งได้รับการยืนยันจาก the National Institutes of Public Health and the Institut Pasteur โดยเด็กหญิงคนดังกล่าวอาศัยในหมู่บ้าน Po Minh village, ชุมชน Kanhcheach, อำเภอ Kanhcheach, จังหวัด Prey Veng
- ▶ ก่อนเสียชีวิตเป็นระยะเวลาประมาณ 5 วัน ผู้ป่วยมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หายใจลำบาก และเสียชีวิตลงในวันที่ 20 สิงหาคม 2567 ปัจจุบัน จากการสอบสวนโรคเพิ่มเติมพบว่าก่อนเด็กหญิงจะแสดงอาการป่วยในหมู่บ้านพบไก่ตายเป็นจำนวนมาก และมีการแจกจ่ายซากไก่ตายให้แก่ญาติพี่น้อง โดยเด็กหญิงมีประวัติการจับและอุ้มซากไก่ตายเพื่อนำไปประกอบอาหาร
- ▶ สำหรับประเทศไทยยังไม่พบการระบาดของโรคใช้หวัดนกทั้งในคนและในสัตว์ โดยมีการเก็บตัวอย่างเพื่อการเฝ้าระวังในสัตว์ปีกเลี้ยงและนกธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

ผลการประเมินเบื้องต้นของการนำเข้าโรคใช้หวัดนกจากกรณีพบการรายงานโรคใช้หวัดนกในคนจากประเทศเพื่อนบ้านและทำให้เกิดโรคในฟาร์มสัตว์ปีกของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2567

- ▶ พบว่าอยู่ในระดับต่ำหากสัตว์ปีกถูกเลี้ยงในรูปแบบฟาร์มที่มีมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่จะมีความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลางหากถูกเลี้ยงในรูปแบบการเลี้ยงปล่อย เนื่องจากไม่มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อป้องกันเชื้อโรค เช่น หลังกา หรือรั้วทำให้มีโอซากาสัมผัสกับเชื้อจากนกธรรมชาติได้
- ▶ หากมีการเกิดโรคขึ้นก็ยังคงทำให้เกิดผลกระทบสูงมากเนื่องจากเป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และมีความสำคัญต่อการค้าต่างประเทศ

มาตรการ

- ▶ การตรวจเยี่ยมและสำรวจเกษตรกร:เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดและเครือข่ายลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกทุกหลังคาเรือนสำรวจสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายผิดปกติ หากพบให้ปศุสัตว์อำเภอเก็บตัวอย่างและควบคุมโรคตามที่กรมปศุสัตว์กำหนด พร้อมฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อในพื้นที่เสี่ยง
- ▶ การเก็บตัวอย่างตามแผนการเฝ้าระวังเชิงรุก:ให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด/อำเภอเก็บตัวอย่างในพื้นที่เสี่ยง โดยเน้นพื้นที่ติดชายแดนและพื้นที่ใกล้หนองพวยพ/นกอพยพ
- ▶ การประสานงานร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ:สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดที่มีพื้นที่อุทยานประสานงานกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อร่วมเฝ้าระวังโรคในนกอพยพ/นกอพยพ
- ▶ การตรวจสอบและป้องกันการลักลอบนำเข้าสัตว์ปีก:ด่านกักกันสัตว์ร่วมกับศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง ทหาร และตำรวจ ตรวจสอบผู้ที่เดินทางเข้าประเทศอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการลักลอบนำสัตว์หรือซากสัตว์ปีกเข้ามาหากพบการกระทำผิด ให้จับกุมดำเนินคดี ยึดอายัดของกลางเพื่อตรวจพิสูจน์ และทำลายตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์หากพบว่าเป็นโรคระบาดหรือพาหะของโรคระบาด
- ▶ การตั้งจุดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ:ให้เจ้าหน้าที่ด่านกักกันสัตว์ตั้งจุดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ โดยพ่นยานพาหนะทุกคันที่สงสัยว่ามีการปนเปื้อนเชื้อโรค โดยเฉพาะรถบรรทุกสัตว์หรือซากสัตว์ปีก
- ▶ ระวังการนำเข้าสัตว์ปีกจากประเทศที่มีการระบาด:ระวังการนำเข้าสัตว์และซากสัตว์ปีกจากประเทศที่มีรายงานการระบาดของโรคใช้หวัดนก
- ▶ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้:ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดในสัตว์ปีกแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดนและผู้เดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรไทยขอความร่วมมือในการแจ้งเบาะแสการลักลอบนำเข้าสัตว์และซากสัตว์ปีกเข้าราชอาณาจักรไทย
- ▶ การติดตามและกำกับดูแล:ให้สำนักงานปศุสัตว์เขตติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของกรมปศุสัตว์

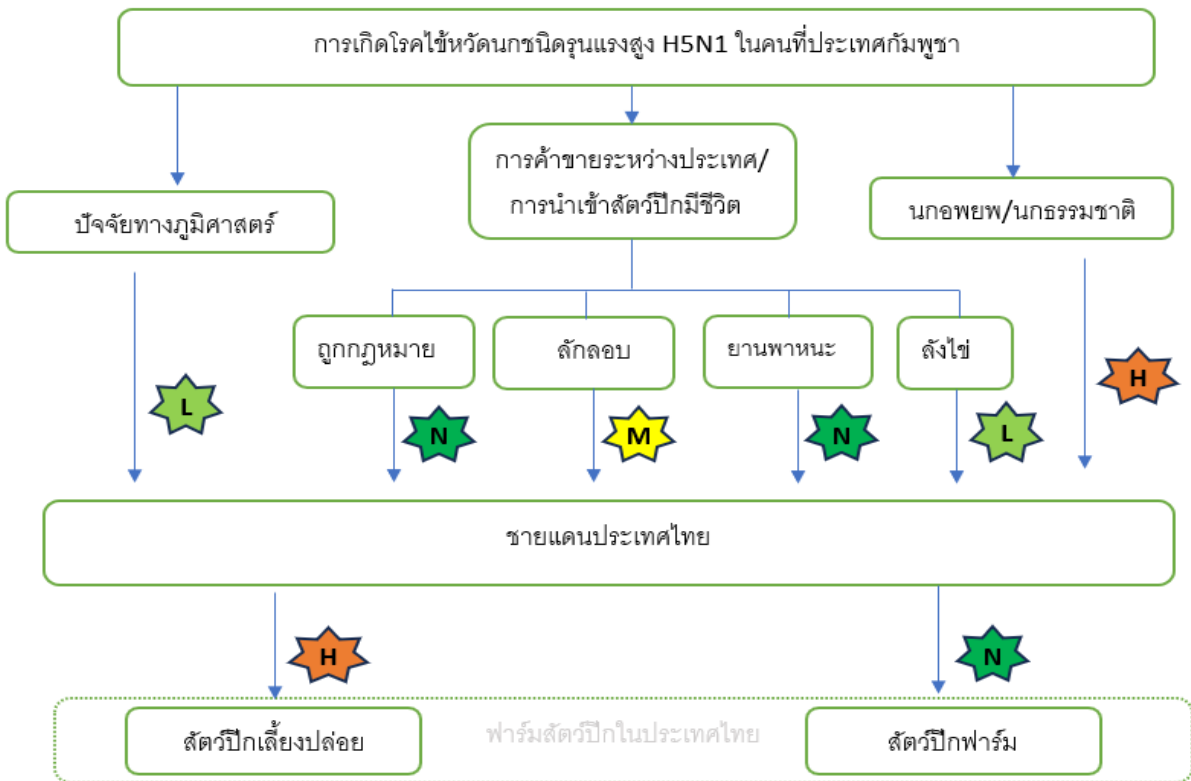


โรคไข้หวัดนกจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

สาเหตุและการติดต่อ

ไข้หวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัส Influenza Type A ปัจจุบันเชื้อไวรัสไข้หวัดนกถูกแบ่งเป็น 2 ประเภทตามความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสัตว์ปีก ได้แก่ Low และ High Pathogenic Avian Influenza (LPAI และ HPAI ตามลำดับ) ส่วนใหญ่แล้วโรคไข้หวัดนกมักก่อโรคในสัตว์ปีกเป็นหลัก แต่สามารถติดต่อไปสู่สัตว์ชนิดอื่นได้หากมีการสัมผัสใกล้ชิด หรือสัมผัสเชื้อไวรัสจากสัตว์ปีกเป็นเวลานาน การติดต่อเกิดจากการสัมผัสสารคัดหลั่ง สิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อ และการหายใจ

เส้นทางความเสี่ยง (Risk Pathway)



ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก

ระดับความเสี่ยง



โรคใช้หวัดนกจากการพบการระบาดในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศไทย

Rapid Risk Assessment

เส้นทางการนำเข้า (Risk pathways)	ระดับความเสี่ยง (Probability)	ความไม่แน่นอน (Uncertainty)	เหตุผลประกอบการประเมิน (Justification)
การนำเข้า			
ปัจจัยทางภูมิศาสตร์	L	L	-ประเทศไทยและกัมพูชาเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกัน -จังหวัดสวายเรียงเป็นจังหวัดที่ติดกับประเทศเวียดนาม
การค้าขายระหว่างประเทศ/การนำเข้าสัตว์ปีกมีชีวิต	M	H	มีการชะลอการนำเข้าสัตว์ปีกจากประเทศที่เกิดการระบาด แต่อาจมีการลักลอบการนำเข้าบริเวณชายแดนติดประเทศไทยได้
ยานพาหนะ	N	L	ยานพาหนะมีโอกาสข้ามมาในประเทศไทยได้น้อย รวมถึงมีมาตรการกักกันเข้ามาเชื่อมตามยานพาหนะที่ผ่านด่านของกรม
วัสดุที่มากับยานพาหนะ	L	M	ถาดไข่ ลังไข่มีโอกาสปนเปื้อนเข้ามาได้ โดยหากปะปนมากับอุจจาระที่ติดมบนวัสดุอุปกรณ์จะอยู่ได้นาน แต่ถ้าอยู่ในธรรมชาติจะถูกทำลายได้ง่าย
นกธรรมชาติ/นกอพยพ	H	L	มีความเป็นไปได้เนื่องจากมีเส้นทางการบินผ่านประเทศที่พบการระบาดของไข้หวัดนกชนิดรุนแรงสูง เช่น ญี่ปุ่น กัมพูชา เป็นต้น
การสัมผัสเชื้อของสัตว์ภายในประเทศ			
สัตว์ปีกเลี้ยงปล่อย	H	L	โอกาสที่จะได้รับเชื้อได้มาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการเลี้ยงปล่อย ไม่มีหลังคา หรือรั้วกันจึงมีโอกาสสัมผัสนกธรรมชาติได้
สัตว์ปีกฟาร์ม	N	L	โอกาสได้รับหรือสัมผัสเชื้อได้ต่ำ เนื่องจากฟาร์มมีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพที่ป้องกันการสัมผัสเชื้อได้
ผลกระทบ			
คนติดเชื้อ	M	L	คนสามารถติดเชื้อได้ แต่เชื้อสามารถป้องกันได้ด้วย PPE หรือการดูแลสุขอนามัยของผู้สัมผัสสัตว์
อัตราการป่วยในสัตว์ที่ติดเชื้อ	H	L	มีอัตราการป่วยที่สูง รวมถึงสัตว์บางชนิด เช่น เป็ดสามารถไม่แสดงอาการแต่สามารถแพร่เชื้อได้จึงส่งผลกระทบได้อีกทางหนึ่ง
อัตราการตายในสัตว์ที่ติดเชื้อ	H	L	สัตว์ปีกที่ได้รับเชื้อมักตายเกือบ 100%
จำนวนชนิดสัตว์ที่ติดเชื้อได้	H	L	ติดได้ในสัตว์ปีกและคน
ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวหากมีผลิตภัณฑ์ที่มีเชื้อ	H	L	ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และส่งผลกระทบต่อการค้า การส่งออกระหว่างประเทศ

ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก (N) น้อย (L) ปานกลาง (M) สูง (H) และสูงมาก (VH)

ระดับความเชื่อมั่น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำ (L) ปานกลาง (M) และสูง (H)

ระดับผลกระทบ 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำมาก (N) ต่ำ (L) ปานกลาง (M) สูง (H) และสูงมาก (VH)

รับรองโดย คณะทำงานประเมินความเสี่ยงโรคระบาดสัตว์ สคบ.



สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
กรมปศุสัตว์

จัดทำเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2567